

Brandgans (*Branta leucopsis*) A045

1. Status

Vogelrichtlijn Bijlage I (inwerkingtreding 1981). Voor Natura 2000 soort relevant als niet-broedvogel.

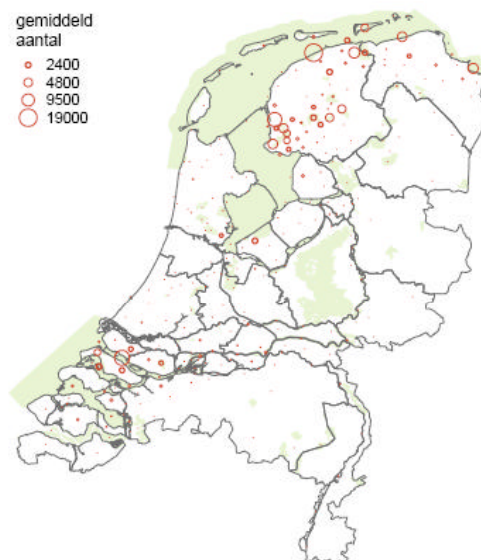
2. Kenschets

Beschrijving: De brandgans is een opvallende gans met een zwarte hals en borst en daarmee contrasterende witte wangen. Tot voor kort was hij in Nederland alleen in de winter aanwezig, maar sinds 1984 is ook sprake van een broedpopulatie, die is toegenomen tot 2000-2500 vogels in 2002. De broedpopulatie is echter nog altijd klein vergeleken met de in Nederland overwinterende aantallen. Van de Russische en Baltische broedvogels arriveert vanaf oktober een zeer groot deel in Nederland. Ze overwinteren relatief lang in Nederland en vertrekken pas in april en mei weer naar de broedgebieden. In januari zijn de maximale aantallen aanwezig.

Relatief belang binnen Europa: De staat van instandhouding van de brandganspopulatie in de Europese Unie is volgens 'BirdLife' gunstig. Alle brandganzen overwinteren binnen de Europese Unie, namelijk op de Britse eilanden, in Denemarken, Duitsland en Nederland. De broedgebieden liggen op Groenland, Spitsbergen, Nova Zembla en recent ook langs de kust van Noord-Rusland, in het Oostzeegebied, in Nederland en in België. Bij de brandgans worden drie populaties onderscheiden. De voor Nederland relevante populatie, die bestaat uit de Russische en Baltische broedvogels, wordt geschat op 360.000 vogels. Hiervan verblijft naar schatting 95% in Nederland.

3. Bijdrage van gebieden

Verspreiding binnen Nederland: De brandgans is in Nederland sterk geconcentreerd in Friesland en vanaf november tevens in het noordelijk deltagebied. Koplopers zijn de gebieden Noord-Friesland buitendijks, Wonseradeel/Workum en het Haringvliet.

Verspreidingskaart brandgans

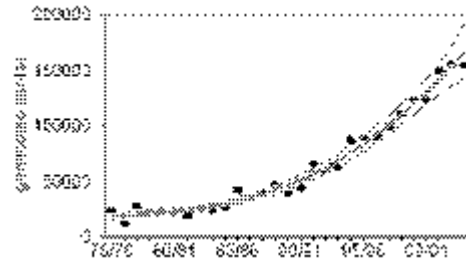
Huidig voorkomen en Natura 2000: Omstreeks 48% van het foerageren door brandganzen vindt plaats in Vogelrichtlijngebieden. De belangrijkste slaappleaatsen bevinden zich in het Natura 2000 netwerk.

Gebied	Functie: foerage en/of slapen	Gemiddeld seizoens- gemiddelde 99/00-03/04	Gemiddeld seizoens- maximum 99/00-03/04
(001) Waddenzee	fs	36.800	
(109) Haringvliet	fs	14.800	
(015) Van Oordt's Mersken	f	4.200	
(118) Oosterschelde	fs	3.100	
(115) Grevelingen	fs	1.900	
(078) Oostvaardersplassen	fs	1.800	
(008) Lauwersmeer	f	1.700	
(072) IJsselmeer	f	1.500	
(110) Oudeland van Strijen	f	1.500	
(114) Krammer-Volkerak	fs	1.100	
(112) Biesbosch	f	870	
(012) Sneekermeergebied	f	740	
(068) Uiterwaarden Waal	fs	610	
(119) Veerse Meer	f	600	
(013) Alde Feanen	f	430	
(073) Markermeer & IJmeer	fs	160	
(111) Hollands Diep	fs	160	
(127) Markiezaat	fs	130	
(019) Leekstermeergebied	fs	110	
(101) Duinen Goeree & Kwade Hoek	f	110	
(012) Sneekermeergebied	s		60.300
(010) Oudegaasterbrekken, Fluessen e.o.	s		39.300
(015) Van Oordt's Mersken	s		35.000
(101) Duinen Goeree & Kwade Hoek	s		32.400
(072) IJsselmeer	s		26.200
(008) Lauwersmeer	s		25.300
(009) Groote Wielen	s		11.800
(014) Deelen	s		9.900
(119) Veerse Meer	s		7.900
(011) Witte en Zwarte Brekken	s		6.200
(013) Alde Feanen	s		6.100
(107) Donkse Laagten	s		6.000
(112) Biesbosch	s		4.900

Aantallen brandganzen in Natura 2000 gebieden

4. Beoordeling landelijke staat van instandhouding

Trends in Nederland: In 1970 werden beperkingen gesteld aan de jacht op ganzen: niet meer jagen na 10 uur 's ochtends. Daarna nam de brandgans in Nederland sterk toe.

Aantalsontwikkeling brandgans

Recente ontwikkelingen: De Nederlandse populatie van de brandgans laat sinds 1981 (1981-2003) een sterke toename zien. Ook over de meest recente periode 1995-2003 neemt de populatie sterk toe.

Het verspreidingsgebied wordt groter in Nederland, met name in het rivierengebied.

Beoordelingsaspect natuurlijk verspreidingsgebied: gunstig

Het verspreidingsgebied van de brandgans wordt groter.

Beoordelingsaspect populatie: gunstig

De aantallen in Nederland overwinterende brandganzen nemen toe.

Beoordelingsaspect leefgebied: gunstig

De omvang en de kwaliteit van geschikt leefgebied voor de brandgans nemen niet wezenlijk af.

Beoordelingsaspect toekomstperspectief: gunstig

De toename gaat nog door en de brandgans heeft in Nederland zijn grenzen duidelijk nog niet bereikt. Bij het uitblijven van actieve vervolging heeft de soort een gunstig toekomstperspectief. Enig negatief effect van extensivering en natuurontwikkeling in de vorm van verlies van graasmogelijkheden valt waarschijnlijk in het niet bij de toename elders.

Definitie gunstige staat van instandhouding: Behoud van de huidige situatie is voldoende voor deze soort.

Oordeel: gunstig

Beoordeling Staat van Instandhouding		
Aspect	1981	2004
Verspreiding	gunstig	gunstig
Populatie	gunstig	gunstig
Leefgebied	gunstig	gunstig
Toekomst	gunstig	gunstig
Eindoordeel	gunstig	gunstig

5. Bronnen

- Ebbinge B.S., Müskens G.J.D.M., Oord J.D., Beintema A.J. & van den Brink N.W. 2000. Stuurbaarheid van ganzen door verjaging en flankerende jacht rondom het ganzenopvanggebied Oost-Dongeradeel (Friesland) in 1999-2000. Alterra-rapport 128. Alterra, Wageningen.

- Esselink P. 2000. Nature management of coastal salt marshes. PhD Thesis, University of Groningen, Groningen.
- Kleefstra R. 1999. Slaaplaatstellingen van ganzen en zwanen in het centrale merengebied van Fryslân in de winter van 1998/99. Rapport in eigen beheer, Akkrum.
- Koffijberg K. & Günther K. 2005. Recent population dynamics and habitat use of Barnacle Geese and Dark-bellied Brent Geese in the Wadden Sea. In: Blew J. & Südbeck P., Migratory birds in the Wadden Sea 1980-2000. Wadden Sea Ecosystem 20. CWSS/TMAG/JMMB, Wilhelmshaven.
- Koffijberg K., Voslamber B. & van Winden E. 1997. Ganzen en zwanen in Nederland: overzicht van pleisterplaatsen in de periode 1985-94. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- Kowallik C. 2002. Auswirkungen von Windenergieanlagen, Straßen und Gebäuden auf die Raumnutzung von Nonnengänsen und ein Prognose-Verfahren zur Konfliktbewertung. Doctoraalverslag, Carl von Ossietzky Universität Oldenburg, Oldenburg.
- Madsen J. & Fox A.D. 1995. Impacts of hunting disturbance on waterbirds -a review. Wildl. Biol. 1: 193-207.
- Madsen J., Cracknell G. & Fox A.D. (eds) 1999. Goose populations in the western Palearctic: a review of status and distribution. 'wetlands' International Special Publication 48/NERI, Wageningen/Rønde.
- Mock K. & Rösner H.-U. 1998. Der Einfluß anthropogener Aktivitäten auf die räumliche Verteilung von Nonnengänsen (*Branta leucopsis*). In: Knoke V. & Stock M. (eds), Menschliche Aktivitäten im Schleswig-Holsteinischen Wattenmeer und deren Auswirkungen auf Vögel. Forschungsbericht Umweltbundesamt pp. 466-492.
- Schreiber M. 2000. Windkraftanlagen als Störquellen für Gastvögel. In: Winkelbrandt A., Bless R., Herbert M., Kröger K., Merck T., Netz-Gerten B., Schiller J., Schubert S. & Schweppe-Kraft B. (eds), Empfehlungen des Bundesamtes für Naturschutz zu naturschutzverträglichen Windkraftanlagen. Bundesamt für Naturschutz, Bonn-Bad Godesberg.
- Stock M. & Hofeditz F. 2000. Der Einfluss des Salzwiesen-Managements auf die Nutzung des Habitats durch Nonnen- und Ringelgänse. In: Stock M. & Kiehl K., Salzwiesen der Hamburger Hallig. Schriftenreihe Nationalpark Schleswig-Holsteinisches Wattenmeer, Heft 11: 43-55.
- Wille V. 2000. Grenzen der Anpassungsfähigkeit überwinternder Wildgänse an anthropogene Nutzungen. PhD Thesis, Univ. Osnabrück. Cuvillier, Göttingen.